

Łukasz Misiuna

PIERWSZA WIOSENNA OBSERWACJA KURHANNIKA *BUTEO RUFINUS* W KRAINIE GÓR ŚWIĘTOKRZYSKICH

7 V 2005 na peryferiach Kielc obserwowano kurhannika w szacie *juvenilis/immaturus* - 2 rok kalendarzowy (Akceptacja KF PTZool.). Ptak nadleciał z północy, znad Pasma Masłowskiego w Górach Świętokrzyskich i przez kilka minut krążył w kominie powietrznym wysoko z bocianem czarnym *Ciconia nigra* i bocianem białym *Ciconia ciconia*. Następnie odłączył się od nich, znacząco obniżył pułap, przeleciał nad wsią Dąbrowa (gmina Masłów) i skierował nad północne, peryferyjne osiedle bloków w Kielcach. Początkowo szybując, a później korzystając z lotu aktywnego ominął miasto oddalając się w kierunku południowym.

Obserwowany ptak zwracał uwagę swoimi dużymi rozmiarami. Rozpiętość skrzydeł stanowiła 3/4 rozpiętości bociana białego. Skrzydła były długie, proste i równo szerokie z palczastymi lotkami dłoni. Ogon długi, szerokości skrzydła. Głowa i szyja w zestawieniu z dużymi skrzydłami i ogonem wydawały się delikatne i smukłe podobnie jak u trzmielojada *Pernis apivorus*. Sylwetka przywodziła na myśl raczej gadożera *Circaetus gallicus* lub innego orła *Aquila sp.*, niż myszołowa *Buteo sp.* Ubarwienie spodu ciała było jasne: dominowały „ciepłe” brązy i beże. W ubarwieniu skrzydeł widać było dużą białą powierzchnię lotek I rzędu, wyraźne, ciemne plamy w nadgarstkach, jasne pokrywy podskrzydłowe II rzędu oraz ciemne lotki II rzędu, na tylnym brzegu rozmyty ciemny pas. W obu skrzydłach brakowało 2 lub 3 lotek I rzędu co być może pogłębiało wrażenie wielkiej różnicy między lotkami I i II rzędu. Pokrywy podskrzydłowe jasno beżowe były nieregularnie cętkowane. Ogon był jednolicie jasny, delikatnie prążkowany. Plamy układały się następująco: jasna głowa i szyja, jasna pierś, ciemny brzuch i podbrzusze. Wierzch ciała był słabo widoczny. Zaobserwowano jaśniejsze pokrywy nadskrzydłowe II rzędu i jasny „promień” prześwitu na lotkach I rzędu przechodzący od pokryw nadgarstkowych do szczytu skrzydła. Krążąc ptak trzymał skrzydła wyraźnie uniesione ku górze, równocześnie pozostawiając dłoń poziomo (co przypominało nieco karkołomny sposób trzymania skrzydła przez gadożera *Circaetus gallicus*. Skrzydła były niemal równe na całej swej długości. Tylny brzeg skrzydeł nie miał wybrzuszenia, był prostopadły do osi ciała przez co całe skrzydła

wydawały się prostokątne. Szybując ptak trzymał skrzydła płasko oraz cofał dłoń co zmniejszało efekt „prostokątności” skrzydła. Przedni brzeg skrzydeł wygiął się nieco do przodu a dłoń stała się węższa. W locie aktywnym ptak uderzał skrzydłami wolno, głęboko i płynnie.

Kurhannik gniazduje w południowo-wschodniej Europie. Zwarte obszary jego występowania znajdują się w basenie Morza Śródziemnego (Algieria, Tunezja, Maroko) oraz w basenie Morza Czarnego (Turcja, Kaukaz, Kazachstan). Jest gatunkiem związanym ze stepami, półpustyniami i pustyniami. Zimuje w Indiach, Iranie i Iraku oraz w Sudanie (Cramp 1980).

Do Polski zalatuje sporadycznie, częściej pojawia się od 2 połowy lat 80. W latach 90. stwierdzany był niemal corocznie w coraz większej liczbie. Szczyty pojawów tego gatunku mają miejsce w kwietniu i sierpniu, wyjątkowo stwierdzano zimowanie (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Dotychczas w Krainie Gór Świętokrzyskich spotkano ten gatunek dwukrotnie: 11 VII 1997 - 1 osobnik w okolicach wsi Wyżykowszczyzna nad Kamienną (Komisja Faunistyczna 1998, A. Wesołowski) oraz 9 IX 2001 pod Domaszowicami (Komisja Faunistyczna 2002, P. Szczepaniak).

Literatura

- Cramp J. 1980. *Handbook of Birds of Europe the Midle East end North Africa*. The birds of the West Palearctic. Vol. II. Oxford University Press.
- Komisja Faunistyczna 1998. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1997*. Not. Orn. 39: 151 - 174.
- Komisja Faunistyczna 2002. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2001*. Not. Orn 43: 177 - 195.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”, Wrocław

Adres autora:

Os. Na Stoku 9/15 25-408 Kielce, e-mail: niz inny@interia.pl

FIRST OBSERVATION IN SPRING OF THE LONG-LEGGED BUZZARD *BUTEO RUFINUS* IN THE ŚWIĘTOKRZYSKIE MOUNTAINS

Summary

On 7 May 2005, I observed one *juv/imm* Long-legged Buzzard near Kielce (50°52'N, 20°39'E) (Accepted by the Avifaunistic Commission). This is the third observation of this species in the Świętokrzyskie Mountains.